

De 4–5 As van Bewustzijn en de Tijdgeest

Tijdperken en collectieve toon

Tijdperk (Pluto in ...)	Collectieve toon	Dominante Enneagram-dynamiek	
Leeuw (1937–1957)	Zelfexpressie, charisma, identiteit	3–4	I
Maagd (1957–1971)	Kritisch denken, dienstbaarheid, methode	5–6	K
Weegschaal (1971–1984)	Relaties, esthetiek, zingeving	2–4	A
Schorpioen (1984–1995)	Psychologische diepte, controle, transformatie	5–6w5	I
Boogschutter (1995–2008)	Gevoel, overtuiging, ideologie, globalisering	4 zonder 5	C
Steenbok (2008–2024)	Structuur, macht, verantwoordelijkheid	6–8	Z
Waterman (2024–2043)	Netwerk, data, collectieve rede	5–9	I

De psychologische 'kloof' 4–5

Pool	Type	Element	Focus	Valkuil
Vier (4w5)	De voelende mysticus	Water	Authentieke ervaring	Over-identificatie met emotie
Vijf (5w4)	De denkende mysticus	Lucht	Inzicht en kennis	Afstand, isolatie
De kloof	–	Water ↔ Lucht	'Wie ben ik?' ↔ 'Wat is waar?'	–

Generaties en media

Generatie	Geboren ±	Digitale symboliek	Typische uiting van de kloof
Pluto in Schorpioen	1984–1995	De 'deep diver' van internetfora	Analyse, cynisme, behoefte aan controle
Pluto in Boogschutter	1995–2008	De social-media-idealist	Expressie, authenticiteit, wantrouwen tegenover autoriteit
Pluto in Steenbok	2008–2024	De systeemkritische realist	Fact-checking, burn-out, institutionele twijfel
Pluto in Waterman	2024–2043	De datacollectieve generatie	Co-creatie van kennis, balans tussen ratio en emotie

Samenvattend schema

(4) Gevoel → Authenticiteit → Zelfherkenning

↓

↑

De kloof (4–5): van voelen naar begrijpen

↑

↓

(5) Ratio → Inzicht → Zelfkennis

Ramana Maharshi en **Nisargadatta Maharaj** staan aan weerszijden van deze as: de één belichaamt de stilte van gevoel, de ander de helderheid van inzicht. Tussen hen in ligt de ruimte waarin bewustzijn zichzelf herkent.